

УДК 339.9

Попова А.М.

*кандидат технічних наук,**доцент кафедри міжнародної економіки**Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

INTERNATIONAL PROSPECTS TOURISM TO IMPROVE THE EXPORT POTENTIAL UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Глобалізація відкриває нові можливості розвитку для країн, що розвиваються. Для України такою можливістю є використання сучасних засобів зв'язку, інформаційних технологій та спрощення процесів транспортування, розширення кордонів для розвитку експортного потенціалу України. Визначення сучасного стану туристичної галузі у світі та аналіз українського ринку дають змогу визначити шлях підвищення експортного потенціалу України.

Ключові слова: туристичний продукт, експорт послуг, міжнародний туризм, глобалізація.

АННОТАЦИЯ

Глобализация открывает новые возможности развития для развивающихся стран. Для Украины такой возможностью является использование современных средств связи, информационных технологий и упрощение процессов транспортировки, расширение границ для развития экспортного потенциала Украины. Определение современного состояния туристической отрасли в мире и анализ украинского рынка позволяют определить путь повышения экспортного потенциала Украины.

Ключевые слова: туристический продукт, экспорт услуг, международный туризм, глобализация.

ANNOTATION

Globalization opens new development opportunities for developing countries. For Ukraine, this possibility is the use of modern communication and information technologies and facilitates the transportation, for extending the export potential of Ukraine. Determining the current state of the tourism industry in the world and Ukrainian market analysis helps identify way to increase the export potential of Ukraine.

Key words: tourist product, export of services, international tourism, globalization.

Постановка проблеми. Останніми роками економічна ситуація у світі знаходиться в постійному русі, змінюється звичайна картина торгових зав'язків та провідних галузей економік країн. Науковий підхід вимагає досліджень нових можливостей розвитку для економіки України у зв'язку зі змінами у світових економічних тенденціях. Так, у сучасному світі стрімко зростає обсяг туристичних послуг. Є вже наявний ринок зі все зростаючою конкуренцією, його лідируючі позиції займає Європа. Однак Україна зі своїми природними ресурсами, багатою історико-культурною спадщиною, архітектурними пам'ятками та різноманітними можливостями для спортивного та активного відпочинку здатна скласти гідну конкуренцію вже наявному ринку туристичних послуг та підвищити експортний потенціал України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні питання глобалі-

зації та трансформацій світових економік знайшли відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як А.А. Стриженко, А.Г. Коваленко, М.А. Плаксін, К.І. Рогозіна. Вивчення сучасного стану туристичної галузі проводилося багатьма вченими, зокрема він досліджувався в рамках таких інститутів, як Всесвітня торгова організація, Всесвітня торгова організація та інші проекти, покликані аналізувати стан цієї економічної галузі.

Мета статті. Розвиток туризму є актуальним для України як засіб виправлення соціально-економічного положення в країні, що зробить цю галузь однією з пріоритетних, реалізуючи туристично-рекреаційний потенціал українських земель та зручне географічне розташування у Європі. Піднімаючи одночасно соціально-культурний рівень не тільки великих населених пунктів та туристичних центрів, але й периферії, вирівнюються регіональні дисбаланси, створюються робочі місця у населених пунктах з високим рівнем безробіття. А результатом цього процесу є підвищення рівня статків громадян країни і, відповідно, підвищення доходів держави за рахунок податкових надходжень не тільки за рахунок туризму та суміжних галузей.

Одночасні проблеми, котрі необхідно вирішити для реалізації цього потенціалу, за умови успішного вирішення стають конкурентною перевагою, що дає змогу розраховувати Україні на сталий економічний ріст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, згідно з даними Всесвітньої Туристичної Організації (ВТО) за світовими туристичними напрямками у 2014 році 51% (584 млн.) займає Європа, 23% (263 млн.) – Азія та Тихий океан, 16% (182 млн.) – Америка, 5% (56 млн.) – Африка, 4% (50 млн.) – Середній Схід (Middle East) [1].

Трохи інакше виглядають ці дані згідно з доходами, отриманими від цих переміщень: 43% (509 billions \$) – це Європа, 30% (377 billions \$) – Азія та Тихий океан, 20% (274 billions \$) – Америка, 4% (49 billions \$) – Середній Схід, 3% (36 billions \$) – Африка [1]. Як можна побачити за цими даними, найбільш привабливим туристичними районом є Європа з відповідним рівнем доходу від цієї галузі.

Рис. 1. Середній дохід одного туриста за кожним туристичним напрямом [1]

Так, на основі рис. 1 можна зробити висновок, що кількість туристів не є визначним чинником під час формування доходів від туризму.

Цілями туризму, що визначені Стратегією розвитку сфери туризму і курортів до 2022 року, представлені Всеукраїнською Федерацією роботодавців у сфері туризму, різноманітні напрями туризму, такі як культурно-пізнавальний, діловий, пляжний, оздоровчо-лікувальний, гірськолижний, паломницький (релігійний) та з метою глибшої реалізації транзитного потенціалу України [2–3].

Новим напрямом туристичної галузі є організація спортивних та інших масових заходів. Так, в Україні відбулося значне збільшення туристичних потоків після Євро-2012 та проведення конкурсів Євробачення в Україні [2].

Питання побудови конкурентоспроможної туристичної галузі давно хвилює українських вчених та спеціалістів, однак нечисленні локальні програми та проекти не здатні успішно вирішити встановлені завдання без підтримки держави, котра створила прозору законодавчу базу з чітким визначенням прав власності, обов'язків і можливостей не тільки крупних туристичних центрів, але й невеликих підприємств чи навіть фермерських господарств, приватних власників та інших учасників туристичного бізнесу.

Завдання підвищення якості є першочерговими на цьому етапі розвитку українського туризму, котрий все частіше програє у конкурентній боротьбі і за ціновими, і за якісними критеріями іноземним туристичним центрам, а українці, що від'їжджають закордон, фактично «є інвесторами іноземних держав».

Україна має виключні культурно-етнічні традиції, що можуть разом з природними умовами скласти гідну конкуренцію екзотичним іноземним курортам, привабити не тільки українського туриста, але й іноземців із сусідніх держав. А за підтримки держави можна знову вийти на гідний міжнародний рівень у галузі туризму.

У сучасних умовах відбувається використання всіх можливих ресурсів розвитку можливостей співпраці. Так, в Україні є можливість розвитку туризму не тільки районах з розвинутою інфраструктурою та наявністю виходу до моря.

Розвиток конкурентних переваг України в галузі міжнародного туризму вимагає визначення кола основних питань, що потребують вирішення.

Туристична галузь вимагає не тільки якісної інфраструктури і культурно-історичних об'єктів, але й красивих ландшафтів, естетично привабливих вулиць та будинків, відсутності санітарних порушень не тільки у готельних комплексах, але й загалом на території рекреаційно-туристичної зони. Була запропонована стратегія розвитку сфери туризму та курортів України до 2022 року [3–4].

Перспективами розвитку туризму переймаються на всіх рівнях. Так, прикладом є регіональні проекти програми розвитку, запропоновані Управлінням культури та мистецтв Вінницької облдержадміністрації [4].

Сільський відпочинок – це перспективна галузь туристичного бізнесу для внутрішніх та в'їзних туристів, який може успішно реалізуватися, прикладами є Польща та Франція, де кількість «сільських» туристів становить до 15–20% від загальної кількості. Так, на прикладі європейських країн пропонується підвищення частки сфери туризму і курортів у структурі валового внутрішнього продукту (ВВП) до рівня розвинутих країн (не менше 6%) [3–4].

Організація так званого зеленого відпочинку чи сільського туризму накладає велику відповідальність на їх організаторів через те, що неякісне обслуговування чи навіть недостатньо високий рівень поінформованості туриста може привести до створення негативного ставлення до всієї галузі загалом.

Туристична галузь України є джерелом прибутку з високим потенціалом, що може навіть претендувати на частку у ВВП країни, як вже це відбувається у країнах Європи. Так, можна проаналізувати динаміку змін туристичних та інших потоків в Україну [2].

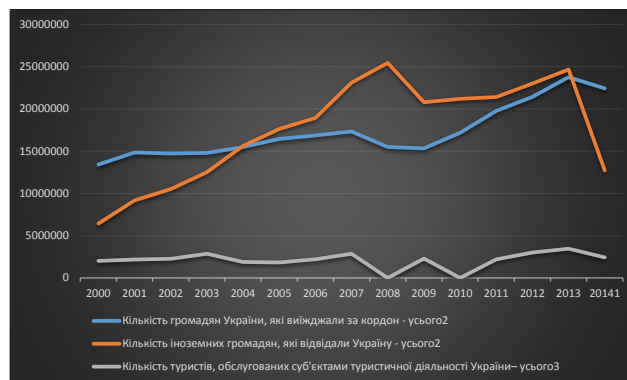

Рис. 2. Туристичні потоки України з 2000 по 2014 роки [2]

Як можна побачити, відбувається різке скорочення туристичних потоків, викликане суспільно-політичними змінами у країні, однак після стабілізації процесів, що відбуваються, швидка перебудова туристичної галузі здатна

закласти основу для стабільного економічного зростання країни та її становлення як міжнародного учасника ринку товарів та послуг високої якості.

Можемо побачити динаміку змін туристичних якісних показників, виражених через кількість готелів та номерів у них. Так, була визначена середня площа готельного номеру в українських готелях згідно зі статистичними даними.

Середня площа одного готельного номера становить відносну кількість площі всіх житлових номерів до їх кількості.

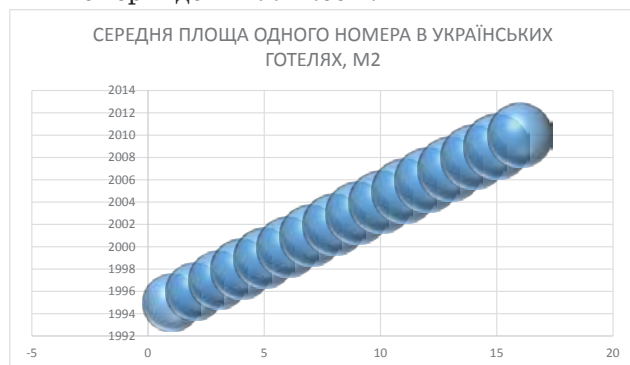

Рис. 3. Середня площа одного номера в українських готелях

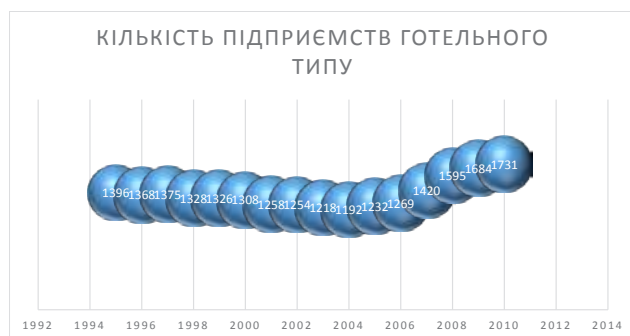

Рис. 4. Кількість підприємств готельного типу

Для цього розглянемо недоліки реалізації цього. По-перше, відсутність чітко сформульованої стратегії розвитку цієї галузі економіки країни на довготривалій термін дії з чітким планом дій щодо поліпшення стану цієї галузі та суміжних. Отже, розвиток туризму здатен не тільки приносити сталий прибуток, але й впливати на транспорт, стимулюючи розвиток транспорту, його інфраструктуру, систему доріг не тільки 1 категорії, але й 2 та 3 для створення сталого сполучення з усіма навіть невеликими за кількістю жителів населеними пунктами. Отже, отримують додаткові кошти медицина, культура та мистецтво через підвищення попиту на їх послуги, що стимулюватиме як розвиток і відродження традиційного українського мистецтва та ремесла, так і розвиток сучасного мистецтва.

Важливим аспектом розвитку міжнародного туризму в Україні є корегування законодавчої та нормативної бази до міжнародних стандартів, адже відтворення туристичної галузі повинно базуватися на далекоглядному плануванні. Крім законодавчої бази, для успішної реалізації необхідно скласти плани для органів місцевого самоврядування та громад, які мають чітко усвідомлювати, що існує можливість не тільки розвивати туристичну галузь, але й залучати потенційних інвесторів у регіони країни. Через позитивне ставлення туристів формується позитивне ставлення до країни, акцентується увага на принадах, рекламуються можливості розвитку усіх галузей держави.

Одним із засобів підвищення цікавості та формування позитивного ставлення до України є організація та проведення на території України спортивних, масово-культурних та музичних заходів із залученням міжнародних учасників.

Однак тут варто усвідомити, що первинне завдання, тобто отримання прибутку та стабілізація ринку праці у туристичній галузі у вже наявних рекреаційно-туристичних районах, не повинно завадити всій стратегії відродження і розвитку туристичної галузі в Україні.

Створення привабливого позитивного образу України є важливим стратегічним завданням не тільки для успішної роботи галузі туризму, але й для просування загалом українського виробництва та виходу українських підприємств на міжнародні ринки.

Висновки. Україні для успішної роботи на міжнародному ринку туристичних послуг необхідно пропонувати неповторні природні й унікальні етнічно-культурні об'єкти, традиційні українські ремесла як товари та розважальні заходи (наприклад, майстер-класи) на ринок туристичних послуг. Але для реалізації цього апріорі необхідно оптимізувати природокористування. Тільки за умови постійного дотримання цієї стратегії Україні здатна посісти постійне місце серед учасників міжнародного туристичного ринку, реалізувавши туристичний потенціал усіх регіонів, зважаючи на глобалізаційні процеси, що відбуваються в економіці України [5–6]. Адже якщо не дотримуватися правил природокористування, то за інтенсивного користування Україна може втратити деякі рекреаційні зони, знищивши унікальну флору та фауну цих регіонів.

Але при цьому не варто нівелювати залучення інвестицій у майбутньому, більших за об'ємами, ніж інвестиції у туризм, у допоміжні та підтримуючі галузі. Цим є готельна інфраструктура, аеропорти, обслуговуючі галузі, торгівля та, звичайно, підприємства малого бізнесу. Як наслідок, є підвищення митних та податкових зборів, що формує зацікавленість у просуванні цієї галузі на всіх рівнях держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Щорічний звіт Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_annual_report_2014.pdf.
2. Ukrstat.org – Публікація документів Державної Служби Статистики України.
3. Стратегія розвитку сфери туризму та курортів України до 2022 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://frtu.org.ua/uk/proekti-frtu/135-tematichni-proekti/544-strategiya-rozvitku-sferi-turizmu-i-kurortiv-ukrajini-na-period-do-2022-roku>.
4. Проект : Стратегія сталого розвитку туризму та курортів в Україні / Управління культури та мистецтв Вінницької обласної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vincult.org.ua/p2_1.php.
5. Попова А.М. Глобалізація як фактор розвитку України / А.М. Попова // Проблеми і перспективи розвитку підприємства : зб. наук. праць ХНАДУ. – № 2(9). – Х. : ХНАДУ, 2015. – С. 101–106.
6. Попова А.М. Глобалізація як фактор розвитку України / А.М. Попова // Молодий вчений. – 2015. – № 9(24). – С. 17–20.
7. Донченко Л.М. Проблеми та перспективи державної підтримки розвитку туризму / Л.М. Донченко, Н.П. Гостева // Держава та регіони. Сер. «Державне управління». – 2010. – № 1. – С. 37–42.